

Participatieonderzoek: Hoek van Holland

Rapportage groepsdiscussies

Rapportage

Auteurs: Rozemarie Spekman, Kyrsten Corbijn,
Chitra van den Boom, Marcel Slavenburg

Datum: September 2021

Versie: 1.0

Inhoud

Samenvatting

Methode & Samenstelling steekproef

Uitwerking van de groepsdiscussies

- Hoek van Holland nu en later
- Capita selecta

Appendix

SKIM is een onafhankelijk marktonderzoeksbureau, opgericht in 1979 en gevestigd in Rotterdam, Atlanta, Berlijn, Hoboken, Londen, San Francisco, San José, São Paulo en Singapore.

Samenvatting op de hoofdlijnen

“Het is een dorpsomgeving met grootstedelijke problematiek”

(ID3, 51 jaar, Bewoner)

In de visie van de bewoners van Hoek van Holland, staat Hoek van Holland gelijk aan de natuur, het ‘ons kent ons’ en het dorps gevoel. Deze aspecten zijn ook meteen de belangrijkste aspecten die de bewoners graag mee willen nemen naar de toekomst.

Uit de gesprekken met de bewoners en ondernemers blijkt dat de kern van de problemen die zich momenteel voordoen in Hoek van Holland zich bevindt in de slechte relatie tussen Hoek van Holland en Rotterdam.

Vanuit Rotterdam wordt er besloten over het beleid in Hoek van Holland, met weinig input van de Hoekenezen, wat leidt tot ontwikkelingen die niet in het voordeel zijn van de lokale bevolking van Hoek van Holland.

Zo heeft het beleid vanuit Rotterdam invloed op het woningbeleid in Hoek van Holland, waarbij het grootste gedeelte van de sociale huurwoningen gaat naar achterstandsgezinnen uit Rotterdam, en er voor Hoekenezen weinig woningen beschikbaar zijn. Hierdoor ontstaat vergrijzing van het dorp omdat jongeren niet langer in Hoek van Holland kunnen blijven wonen. Er ontstaat meer criminaliteit en verpaupering van het dorp doordat er in plaats van een jonge actieve bevolking, minder gestelde en minder actieve bevolking uit Rotterdam komt. De voorzieningen in Hoek van Holland, zoals handhaving van de openbare orde en onderhoud van de openbare ruimte, zijn niet ingesteld op deze bevolkingsgroep die zich niet of nauwelijks lijkt te integreren in het dorp.

De Hoekenezen houden Hoek van Holland het liefst kleinschalig, maar beseffen ook dat om een autonoom dorp te worden met eigen faciliteiten zoals politie e.d., het dorp moet worden uitgebreid en het inwonersaantal omhoog moet. In dat geval willen ze graag inspraak hebben over wat er waar gebouwd wordt, zodat de ontwikkelingen voordeliger zijn voor Hoekenezen zelf, in plaats van alleen voor het toerisme en Rotterdam. Zo zijn de Hoekenezen enorm gepassioneerd over het feit dat de natuur en de duinen zoveel mogelijk behouden moeten blijven. De natuur en de ruimte zijn de belangrijkste trekpleisters van Hoek van Holland en zijn eveneens de meest belangrijke redenen dat bewoners in Hoek van Holland blijven wonen. Men is van mening dat als ontwikkelingen te veel ten koste gaan van natuur en ruimte, Hoek van Holland zijn toegevoegde waarde kwijtraakt voor zowel de lokale bevolking als passanten.

Er is in de laatste jaren te weinig gedaan om het dorp een aantrekkelijk trekpleister te maken voor zowel de bewoners als de omgeving. Inwoners hebben het idee dat er alleen geïnvesteerd wordt in de ontwikkeling van het strand. Veel bewoners geven aan buiten Hoek van Holland boodschappen te doen en horeca te bezoeken en voor toeristen is er weinig te doen of te bekijken in het dorp. Dit zorgt voor weinig inkomsten uit toerisme voor het dorp, aangezien de toeristen enkel op het strand komen en er voor hen geen verbinding is tussen het strand en het dorp. Bewoners geven aan graag meer winkelvariëteit en horeca te willen in het dorp, wat ook mogelijk zou zijn als het inwonersaantal omhooggaat. Tegelijkertijd werkt een gezellig centrum weer aanzuigend voor toeristen, waardoor het voor ondernemers rendabel blijft om op grotere schaal te ondernemen in Hoek van Holland.

Bewoners en ondernemers hebben een gedeelde visie: er moeten verbeteringen komen in Hoek van Holland. Als beide groepen meer inspraak krijgen in het beleid in Hoek van Holland, evenals meer mogelijkheden om lokale initiatieven op te zetten, is de verwachting dat Hoek van Holland kan worden “opgepoetst” tot een aantrekkelijke woon- en werkplaats voor de lokale bevolking en een prettige plek om te recreëren voor passanten en recreanten. Zowel bewoners als ondernemers staan voor ontwikkeling van de Hoek, met behoud van de authenticiteit van het dorp en de omgeving.

Methode

SKIM, een onafhankelijk marktonderzoeksbureau gevestigd in Rotterdam, heeft tussen 19 augustus en 1 september 2021 tien groepsdiscussies georganiseerd. Deze groepen hebben plaatsgevonden op twee centrale locaties in Hoek van Holland. Acht groepen zijn gehouden met bewoners uit Hoek van Holland, twee groepen met ondernemers. Deze ondernemers zijn verdeeld in twee groepen; 1) ondernemers uit horeca of strandgelegenheden, 2) middenstanders uit het dorp.

In samenwerking met de Gebiedscommissie heeft SKIM een vraagpuntenlijst opgesteld, om richting te geven aan de groepsgesprekken en ervoor te zorgen dat alle belangrijke thema's besproken worden.

Tijdens de discussie zijn drie aspecten besproken met deelnemers, beginnend met de huidige situatie in Hoek van Holland, vervolgens hoe de toekomst van Hoek van Holland eruit zou moeten zien en eindigend met een aantal capita selecta. Om zowel de dialoog te stimuleren, alsmede de individuele stem van iedere recreant zoveel mogelijk te waarborgen, kreeg iedere deelnemer de taak om allereerst de individuele kernwaarden en wensen op te schrijven voordat deze in het groepsgesprek behandeld werden. Op deze manier werd het risico op beïnvloeding of vertekening zoveel mogelijk geminimaliseerd.

Elke groep heeft als doel het inzicht krijgen in de behoeften en het toekomstbeeld van de deelnemers met betrekking tot het ontwikkelen van Hoek van Holland tot woon-, werk- en leefgemeenschap.

Samenstelling steekproef

Tien groepen van 90 minuten met bewoners en ondernemers uit Hoek van Holland, bestaande uit 3-12 personen, bewoners gegroepeerd in leeftijd.

19 augustus

Groep 1: 13.00 – 15.00: Bewoners 40-55

Groep 2: 15.30 – 17.30: Bewoners 55-70

23 augustus

Groep 3: 13.00 – 15.00: Bewoners 18-25

Groep 4: 15.30 – 17.30: Bewoners 18-70

Groep 5: 18.00 – 20.00: Ondernemers

Groep 6: 20.00 – 22.00: Bewoners 25-40

25 augustus

Groep 7: 15.30 – 17.30: Ondernemers

Groep 8: 18.00 – 20.00: Bewoners 18-70

1 september

Groep 9: 17.30 – 19.30: Bewoners 18-70

Groep 10: 20.00 – 22.00: Bewoners 18-70

Deelnemers

De meeste deelnemers zijn al langere tijd woonachtig in Hoek van Holland, gemiddeld 32 jaar. 13% van deelnemers is minder dan 10 jaar woonachtig in Hoek van Holland, 67% woont er tussen 10 en 50 jaar en 20% al langer dan 50 jaar. Een aantal deelnemers die kortere tijd in Hoek van Holland woonden (minder dan 10 jaar) waren mensen die oorspronkelijk uit Hoek van Holland komen, maar een tijd ergens anders hebben gewoond voor dat zij teruggekeerd zijn naar Hoek van Holland.

Van de 53 deelnemers woonde 11% bij ouders of verzorgers, dit waren voornamelijk jongeren onder de leeftijd van 24. 49% van de deelnemers heeft een koopwoning en 41% heeft een huurwoning.

Wat het opleidingsniveau van de deelnemers betreft, heeft 47% middelbaar onderwijs als het hoogst bereikt niveau, 49% hoger onderwijs, 3% basisonderwijs en 1% had geen opleiding. 49% van deelnemers werkt fulltime, 21% werkt parttime en 13% is niet werkzaam. 16% van deelnemers is gepensioneerd en 1% doet vrijwilligerswerk.

De meeste werkende deelnemers zijn werkzaam in de Gemeente Rotterdam, waaronder Hoek van Holland. Enkele werkende deelnemers zijn werkzaam in Den Haag, Delft en het Westland. Alle ondernemers (n=9) waren eigenaar van hun bedrijf, tot de bedrijven die eigendom waren behoorden horeca, strandtenten en winkels.

Voorwoord

Tijdens de groepsgesprekken zijn verschillende kernwaarden naar voren gekomen die belangrijk zijn voor de bewoners en ondernemers van Hoek van Holland. Deze kernwaarden zijn allemaal met elkaar verbonden, tevens zijn ze verbonden aan de overkoepelende opvattingen over wonen en toerisme in Hoek van Holland. De connecties tussen alle kernwaarden zijn geïllustreerd in de 'mind map' op de volgende pagina, wat een overzicht geeft van de groepsgesprekken met de mensen van Hoek van Holland.

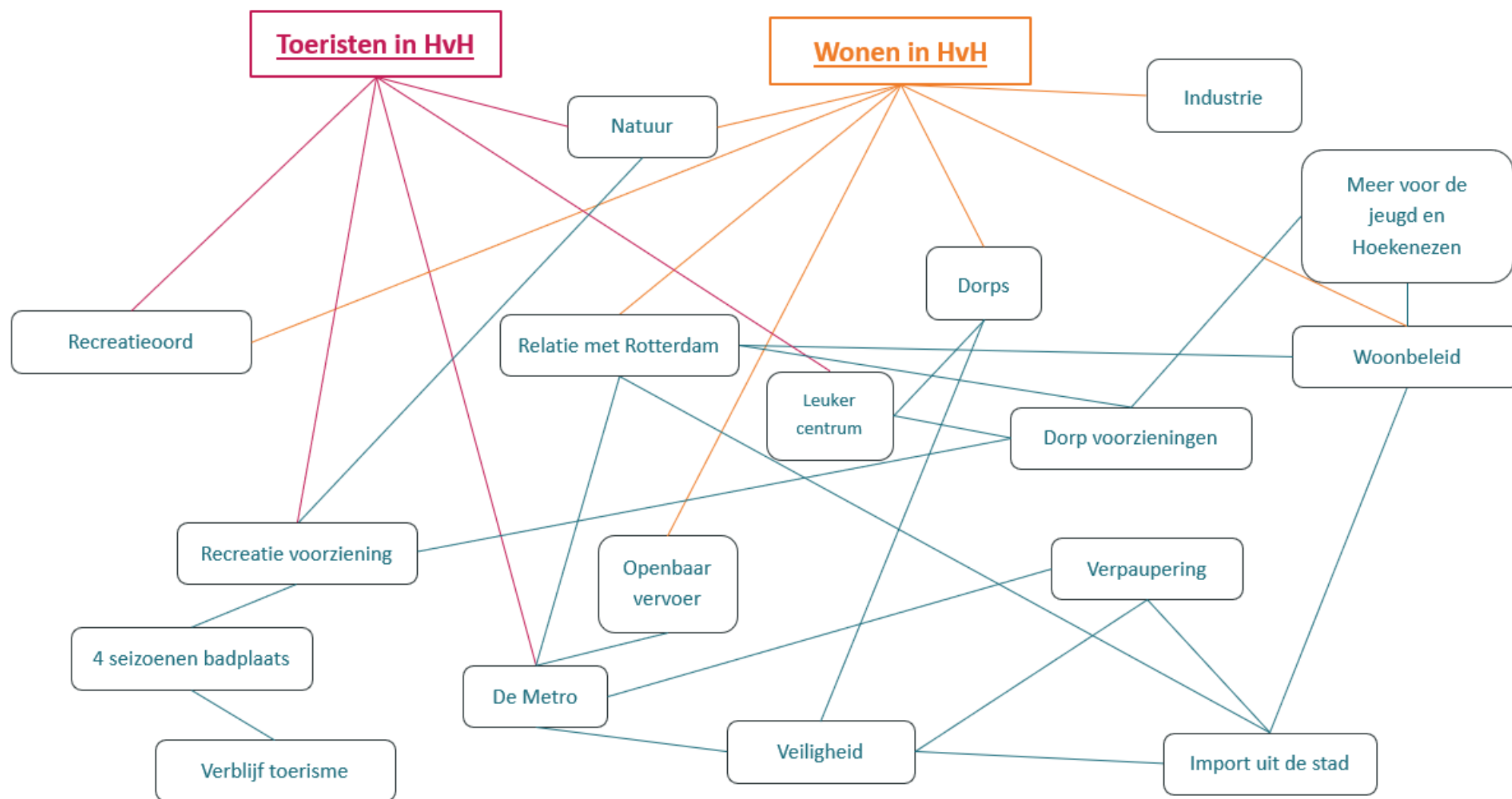
In dit rapport wordt elk kernwaarde apart bekeken, vanuit de perspectieven van de bewoners en ondernemers. Voor elke kernwaarde wordt gekeken wat bewoners en ondernemers eraan waarderen en waarom ze het graag wel of niet willen behouden. Daarnaast bespreken we de visie van beide groepen op de toekomst van deze kernwaarde, hoe deze eventueel ontwikkeld kan worden en hoe dit gerealiseerd kan worden terwijl tegelijkertijd de belangrijkste eigenschappen van het wonen in Hoek van Holland behouden blijven. Hiermee komt er een totaalbeeld van wat de bewoners en ondernemers willen voor de toekomst van Hoek van Holland.

In het rapport wordt uitgebreid aandacht besteed aan vier capita selecta; de metro en het doortrekken van het metrostation tot op het strand, het dorp, het recreatieoord en de recreatiewoningen. De kernwaarden en knelpunten die aan bod zijn gekomen in de gesprekken worden specifiek gelinkt aan het beeld dat bewoners momenteel hebben van de capita selecta en hoe zij diens toekomst zien.

Het rapport wordt afgesloten met de wens voor de toekomst: wat wensen de bewoners en ondernemers voor de toekomst van hun dorp, Hoek van Holland?

Door het rapport heen worden de belangrijkste punten met drie kleuren benadrukt, groen voor de **positieve punten**, rood voor de **knelpunten** en blauwgroen voor de ideeën voor de **toekomst**.

Mind Map van de Kernwaarden

Hoek van Holland nu en later

Opinie: 'Hoek van Holland staat voor natuur, strand, ruimte en vrijheid'

Bewoners en toeristen komen voornamelijk naar Hoek van Holland voor het strand, de rust, de ruimte en de vrijheid. Dit zijn de meest frequent genoemde aspecten waar deelnemers aan denken bij Hoek van Holland. Het gebied is erg aantrekkelijk door een combinatie van strand, bos en veel groen. Het feit dat het gebied rondom Hoek van Holland de meeste zonuren van Nederland heeft wordt eveneens vaak genoemd. *"We zijn het groenste en blauwste gebied van het Westland."* (ID107, ondernemer, 60).

Toekomstvisie:

- **Behoud van de natuur:** Natuur is van grote toegevoegde waarde voor Hoek van Holland. Natuurbehoud is van essentieel belang om dit unieke aspect van het dorp in stand te houden. Bewoners geven aan dat ze graag willen dat er **minder bomen gekapt worden en dat het duingebied zoveel mogelijk behouden blijft**. Voor de bewoners is de natuur een belangrijke reden om in Hoek van Holland te blijven wonen, voor toeristen is het een belangrijke reden om Hoek van Holland te bezoeken. *"Behoud de natuur zoveel mogelijk"* (ID27, bewoner, 38)
- Als compromis voor het bebouwen van een deel van het duingebied kan een ander duingebied opgeknapt of behouden worden. Een betere integratie van bijvoorbeeld de recreatiewoningen en parkeergelegenheid in het landschap zou de bewoners hierin tegemoet kunnen komen.

Opinie: 'Een slechte relatie met Rotterdam, weinig zeggenschap en autonomie'

Hoek van Holland hoort bij Rotterdam, echter is de afstand naar de stad in zowel letterlijke als figuurlijke zin groot. Hoek van Holland is anders dan Rotterdam; er liggen andere gemeenten dichterbij, zoals het Westland, waarmee Hoek van Holland meer gelijkenissen vertoont.

Bij zowel bewoners als ondernemers speelt het gevoel dat ze weinig inspraak of invloed hebben op de ontwikkelingen in Hoek van Holland. Hoewel er veelvuldig wordt gevraagd naar de mening van bewoners en ondernemers, wordt er vervolgens niets mee gedaan. Onder zowel de bewoners als de ondernemers heerst het gevoel dat er loze beloften worden gemaakt en dat de participatieonderzoeken gedaan worden voor de Bühne, als een zoethoudertje voor de inwoners. Daarnaast wordt er door Rotterdam geen rekening gehouden met het kleinschalige karakter van Hoek van Holland. De meeste plannen van Rotterdam staan in het teken van toerisme en hebben geen betrekking op de lokale bewoners. Hierdoor ontstaat spanning tussen de Rotterdamse en Hoekse wensen, waarbij de Hoekenezen sterk het gevoel hebben dat ze ondergesneeuwd worden met Rotterdamse plannen die hen als dorpsbewoners niet dienen.

"Ambtenaren uit Rotterdam besturen vanaf het bureau en kennen vaak de situatie niet." (ID47, bewoner, 65)

Opinie: 'Plannen worden opgezet, maar niet (tijdig) uitgevoerd'

Bewoners geven aan dat zij het gevoel hebben dat Hoek van Holland geen prioriteit is voor Rotterdam, waardoor er weinig aandacht voor hen is en projecten niet tijdig worden uitgevoerd. Bewoners hebben het idee dat, bij gebrek aan tijd of budget, Hoekse projecten als eerste opzijgeschoven worden en Rotterdamse projecten sneller voorrang krijgen. Ter illustratie noemt men bouwprojecten zoals bij de voetbalvelden, waar men 14 jaar wacht op uitvoering ervan. Men geeft daarnaast aan dat de gebiedscommissie zich niet hard kan maken voor ontwikkelingen, omdat de gebiedscommissie enkel een adviserende rol heeft en geen formele bevoegdheden kent. Daarnaast zijn de bewoners van mening dat een deelgemeente met fulltime posities meer kan bewerkstelligen dan een gebiedscommissie met parttime posities op vrijwilligersbasis. *"Het is zeker een uniek dorp, maar door steeds meer toenemende bemoeienissen vanuit Rotterdam komt er steeds meer verloedering en vervuiling"* (ID21, bewoner, 57)

Toekomstvisie:

- **Meer zeggenschap en autonomie van Hoek van Holland versus Rotterdam.** Zowel de ondernemers als de bewoners willen het beste voor het dorp in economische zin en qua leefomgeving. Echter, de invalshoek waaruit deze wens komt verschilt voor beide groepen; voor ondernemers is deze voornamelijk economisch en voor bewoners is het de leefomgeving.
  - Bewoners zouden graag ofwel **een eigen gemeentelijk bestuur** hebben, ofwel één of meer Hoekenezen als **afgevaardigden in Rotterdam** hebben; iemand die het dorp goed kent en

kan spreken voor en namens Hoek van Holland als het gaat om ontwikkelingen. **Ze willen graag een stem hebben in de ontwikkelingen van hun dorp.** *“Kortere lijnen met gemeentezaken over Hoek van Holland, meer inspraak” (ID17, bewoner, 67)*

- **Een aanspreekbaar loket in Rotterdam** zou behulpzaam zijn voor bewoners om vragen en problemen aan te kaarten.
- **Het verkrijgen van vergunningen voor bouwen en evenementen moet makkelijker worden.** Nu zijn vergunningen moeilijk te verkrijgen waardoor in het dorp weinig te beleven is, en bewoners weinig input hebben in wat er wordt gebouwd of georganiseerd. Het proces vergemakkelijken kan bijdragen aan de betrokkenheid van bewoners in ontwikkelingen in het dorp, en het aantrekkelijker maken van het dorp voor toeristen en passanten.
- Het dorp moet een gemeentehuis krijgen dat fulltime open is. Op dit moment is het gemeentehuis volgens bewoners maar twee dagen per week geopend, wat lange wachttijden oplevert.

Opinie: ‘Hoek van Holland is een dorpsomgeving met grootstedelijke problematiek: slecht onderhoud, verpaupering, en onveiligheid’

Doordat Hoek van Holland onder het beheer staat van Rotterdam, krijgt het te maken met de woonhuisverdeling van sociale huurwoningen. Mensen die vanuit Rotterdam via de sociale huur naar Hoek van Holland verhuizen, komen vaak uit achterstandswijken in Rotterdam en nemen die “stadse problemen” met zich mee, zoals verslavingsproblematiek. Op dit soort stadse problemen zijn de faciliteiten in Hoek van Holland niet ingericht. De bewoners die instromen vanuit Rotterdam zijn over het algemeen geen “actieve bevolking” en dragen weinig bij aan de sociale en economische ontwikkeling van Hoek van Holland. Deze instromers hebben weinig geld om te besteden aan lokale ondernemingen en hebben weinig geld om hun huis bij te houden, zoals het kopen van gordijnen.

“Helaas steeds meer “import” vanuit de stad; vaak lijken die mensen zich niet aan het dorp te willen aanpassen” (ID12, Bewoner, 56).

Op dit moment is er in Hoek van Holland weinig controle van politie of wijkmedewerkers, en weinig sociale controle doordat de nieuwe mensen uit Rotterdam geen aansluiting vinden in het dorp en moeilijk integreren. Naast de stadse problematiek die de bevolkingsgroep uit Rotterdam meebrengt, zijn ze over het algemeen niet in Hoek van Holland uit vrije wil, omdat ze noodgedwongen in het dorp zijn geplaatst vanuit de sociale huur verdeling. Dit leidt ertoe dat deze groep weinig wil heeft om te integreren in het dorpsleven. Het gebrek aan integratie zorgt voor meer criminaliteit en verpaupering van het straatbeeld. Er is bijvoorbeeld veel afval op de stranden en op straat en de tuintjes en huizen worden niet goed bijgehouden. *“Er zetten gewoon mensen voor 3 maanden vuilnis in de tuin. Het is mentaal ook. Voor de gemeente wil je actieve bevolking, dan gaat het lekkerder.” (ID108, ondernemer).*

Daarbij komt dat deelnemers het idee hebben dat het onderhoud van Hoek van Holland geen prioriteit is bij Rotterdam, wat bijvoorbeeld leidt tot paden die moeilijk begaanbaar zijn door vergroeiing met onkruid. Men vindt ook dat er infrastructuur neergezet wordt zonder dat er aan de bijbehorende faciliteiten gedacht wordt. Bijvoorbeeld nieuwe wegen worden gebouwd zonder goede belichting en maximale snelheden, en de metro heeft geen faciliteiten om de nieuwe stroom aan mensen op te vangen.

Op het gebied van de verslavingsproblematiek, vinden bewoners het fijn dat er een coffeeshop is met een goed beleid en toezicht. Bewoners geven wel aan bezorgd te zijn om wat er gebeurt wanneer mensen de coffeeshop verlaten, omdat daar weinig toezicht op is. Dit zorgt voor overlast op straat. Ook werd er tijdens de gesprekken benoemd dat veel lokale ondernemingen betrokken zijn bij de illegale teling van wiet, wat volgens ondernemers oneerlijke concurrentie oplevert tussen ondernemingen en bijdraagt aan de verslavingsproblematiek.

Tenslotte wordt er volgens de bewoners bij nieuwe ontwikkelingen op het gebied van infrastructuur weinig nagedacht over het waarborgen van de veiligheid van de nieuwe wegen en het openbaar vervoer. Als voorbeeld werd benoemd dat er nieuwe wegen werden gebouwd zonder maximale snelheden en niet genoeg belichting, wat gevaarlijke verkeerssituaties oplevert.

Door de toenemende criminaliteit, verpaupering van het dorp en het achteruit gaan van de wegenveiligheid, voelen bewoners zich **onveilig** in Hoek van Holland. Hierbij benoemen de bewoners specifiek een aantal locaties waar zij zich onveilig voelen zoals de Hoekstee, de Aldi, in het bos, rondom de bunkers, bij de voetbalvelden en de parkeerplaats bij de begraafplaats. Zo konden vroeger kinderen in het bos zich vermaken met de scouting, maar is dat tegenwoordig niet meer mogelijk zonder toezicht.

Toekomstvisie:

- **De straatveiligheid moet worden verbeterd.** Alle problemen op het gebied van veiligheid zijn terug te leiden naar het feit dat er met ontwikkelingen en het beleid vanuit Rotterdam geen rekening wordt gehouden met de faciliteiten die nodig zijn om de veiligheid te *waarborgen*.
  - **Aanpak van hangjongeren/buitenlandse arbeiders en bijbehorende criminaliteit.** Door de instroom van voornamelijk mensen uit achterstandswijken in Rotterdam, missen er op dit moment voorzieningen die de integratie van deze mensen ondersteunen in het dorp, zoals wijkmedewerkers. Ook mist Hoek van Holland op dit moment politie om de gestegen criminaliteit aan te pakken en de veiligheid van het dorp te waarborgen. De politie moet nu van buiten het dorp komen, wat in acute situaties vaak te laat is.
  - Hoekenezen zouden graag **straatbelichting en maximale snelheid op de nieuwe wegen willen zien**.
  - **Een bus zou ook kunnen bijdragen aan straatveiligheid**, zodat mensen minder door gevaarlijke buurten hoeven te lopen.
  - **Betere, minder selectieve handhaving.** De bewoners geven aan dat handhaving tekortschiet, en in de gevallen dat er wordt gehandhaafd de kernproblemen niet worden aangepakt. *“Toezicht en handhaving verbeteren” (ID107, ondernemer)*
  - **Het straatbeeld moet worden opgeknapt.** Om de verpaupering in het dorp tegen te gaan moet er bijvoorbeeld beter beleid voor afval komen, en meer aandacht worden gegeven aan onderhoud van de openbare ruimte. *“Onderhoud niet alleen richten op strand, het deel dat de toeristen en dagjesmensen zien” (ID52, bewoner, 24)*

Opinie: ‘Samenhorigheid, kneuterigheid, kleinschaligheid’

In Hoek van Holland heerst er een sterk gevoel van “ons kent ons”, buur kent buur, en mensen helpen elkaar. Bewoners hebben minder binding met het verleden, omdat het dorp nog niet zo lang bestaat, maar door de oudere generatie wordt aangegeven dat er altijd een sterke sociale controle en cohesie is geweest. Echter heerst nu het gevoel dat **dit “hoekse gevoel” de laatste tijd verloren gaat** doordat er door de woonverdeling veel mensen uit Rotterdam komen wonen die er niet willen wonen, waardoor de sociale cohesie verloren gaat. Dit zorgt voor verpaupering van het dorp en meer criminaliteit.

“Ons kent ons gevoel helaas voorbij” (ID13, bewoner, 57)

Verder waardeert de bevolking dat alles goed bereikbaar is in Hoek van Holland, met werk en vrienden dichtbij. Hoek van Holland kent toerisme, maar is niet té toeristisch. Bewoners zien Hoek van Holland als hun woon-en werkplaats, en niet als een badplaats. Op dit moment wordt er met nieuwe ontwikkelingen weinig rekening gehouden met de Hoekse bevolking, die graag dat dorpse en kneuterige gevoel wil behouden.

Toekomstvisie:

- **Behoud authenticiteit: alle ingrediënten zijn aanwezig, men dient het enkel op te poetsen.** Bewoners vinden het belangrijk dat het dorpsgevoel wordt behouden. Men is niet fel tegen nieuwe ontwikkelingen en uitbreiding, zolang de authenticiteit van het dorp behouden blijft. Zowel de ondernemers als bewoners geven aan dat er met ontwikkelingen rekening moet worden gehouden met juist de authenticiteit van het dorp en de omgeving; de reden dat mensen, waaronder toeristen, naar Hoek van Holland komen is de rust en de natuur. Het moet niet gaan concurreren met badplaatsen als Scheveningen, dat is volgens zowel bewoners als ondernemers niet de toegevoegde waarde van Hoek van Holland. De Hoekse omgeving moet juist worden opgepoetst om het een aantrekkelijke bestemming voor toeristen en mensen uit te omgeving te maken. *“Neem de kleinschaligheid en kneuterigheid mee naar de toekomst en zorg dat we daar groot mee worden” (ID36, 45 jaar, bewoner)*

Opinie: 'Hoek van Holland en de golfbeweging van het hoog- en laagseizoen'

De afwisseling van de drukte en rust in het dorp door het jaar heen wordt over het algemeen als fijn ervaren. Veel bewoners vinden het fijn dat het geen vierseizoenenbadplaats is op dit moment, en Hoek van Holland juist een laagseizoen kent met geen of nauwelijks toeristen in de winter.

Toekomstvisie:

- **Ondernemers: uitbreiding verblijfstoerisme.** Het verschaffen van meer accommodaties in zowel het dorp als in de omgeving is goed voor de ondernemers, evenals voor het organiseren van evenementen zoals bruiloften. Momenteel is er weinig plek om veel bezoekers te kunnen huisvesten. Er is een gebrek aan accommodaties voor een langer verblijf, camperplekken (en -faciliteiten) en groepsaccommodaties, daarnaast vindt men dat de camping aan het strand een opknappbeurt nodig heeft.
- **Bewoners: Bij het uitbreiden van toerisme moet meer werkgelegenheid en inkomsten voor het dorp worden gecreëerd.** Bij de bewoners zijn de meningen over een vierseizoenenbadplaats verdeeld. Over het algemeen heerst de mening dat het een klein dorp is, dat geen plek kent voor een grote industrie of een grote stroom aan mensen. Maar er wordt aangegeven dat als het toerisme wordt uitgebreid, dat het belangrijk is dat de bewoners van Hoek van Holland hiervan kunnen profiteren. Zij hebben het idee dat Rotterdammers/strandondernemers verdienen aan de locatie en natuur, maar dat het dorp geen profijt heeft van het toerisme. Er is hier een spanning te voelen tussen mensen die het dorp liever in de winter behouden voor de Hoekenezen en grote projecten graag ontwikkeld zien in de omgeving buiten Hoek van Holland, en de mensen die het toerisme wel willen verwelkomen als het dorp daar ook van kan profiteren.

"Wat betreft toerisme moeten zij gaan voor kwaliteit, dus een mooi schoon strand en ook duinen" (ID108, ondernemer)

Opinie: 'Er is te weinig te beleven voor de leeftijdsgroep 13-50 jaar'

Op dit moment worden er in Hoek van Holland wel activiteiten georganiseerd voor de leeftijdsgroep tot 13 jaar en vanaf 50 jaar, maar de groep die ertussen valt mist activiteiten en vermaak in Hoek van Holland. In de groepsgesprekken werden voorbeelden van uitgaansgelegenheden benoemd zoals er vroeger Hotel Amerika was, en de voetbalkantine. Doordat jongeren vanaf 13 jaar niets te doen hebben in Hoek van Holland, gaan ze op straat hangen, wat voor overlast zorgt. De Hoekstee is momenteel te vaak gesloten of niet open voor jongeren om gewoon tijd door te brengen. Als jongeren en volwassenen een vaste plek hebben om elkaar te ontmoeten, is het makkelijker toezicht te houden op probleemgroepen, die op dit moment verspreid door Hoek van Holland elkaar in het openbaar ontmoeten. De **strandopening en de Hoekstee activiteiten** worden benoemd als intrinsiek onderdeel van Hoek van Holland. *"Mijn dochters zeggen dit is een dorp met niets" (ID6, bewoner, 45)*

Toekomstvisie:

- **Meer activiteiten voor jongeren en volwassenen onder de 50 jaar.**
  - Ouderen opperen een multifunctioneel centrum voor het vermaak van jongeren en sporten. Gratis sporten voor jongeren, want momenteel kunnen veel de kosten voor het sporten niet betalen.
  - Jongeren willen juist meer uitgaansgelegenheden zoals clubs en cafés, zodat ze vrienden daar kunnen ontmoeten en zichzelf kunnen vermaken. Dit zou ervoor zorgen dat ze niet op straat gaan hangen, wat weer de overlast vermindert die Hoek van Holland ondervindt door hangjongeren. Men verwacht dat minder hangjeugd op straat bijdraagt aan een beter straatbeeld en een sterker gevoel van veiligheid.
  - Momenteel worden er wel eens ideeën bedacht voor jongeren, echter stranden deze initiatieven voordat ze uitgevoerd worden. Het idee werd geopperd een enquête uit te laten voeren om te weten te komen wat voor wensen de jeugd heeft, zodat er gericht gewerkt kan worden in de behoeftevoorziening van deze leeftijdsgroep.

Opinie: 'Het woonbeleid schiet tekort en er ontstaat vergrijzing'

Op dit moment zijn er te weinig woningen voor Hoekenezen, zeker voor jongeren uit het dorp die nog niet lang staan ingeschreven bij de woningbouw. Hierdoor zijn jongeren gedwongen om bij hun ouders te blijven wonen of verhuizen ze naar buiten het dorp, wat leidt tot **vergrijzing** van het dorp. Hiermee verhuist ook de actieve bevolking uit Hoek van Holland die verantwoordelijk is voor de sociale en economische ontwikkeling van het dorp, zoals het opzetten van nieuwe ondernemingen en initiatieven.

"Als ik een eigen huis wil zijn mijn jaren in Hoek van Holland geteld". (ID52, bewoner, 24)

Door het woningtekort ontstaan ook andere ongunstige situaties, zoals gescheiden stellen die bij elkaar moeten blijven wonen.

"Het is triest dat een vrouw die alleenstaand wordt te veel verdient en dan na haar hele leven hier te wonen, buiten het dorp moet gaan wonen." (ID109, ondernemer)

Toekomstvisie:

- **Woonhuisverdeling moet meer gericht zijn op Hoekenezen, met name op jongeren en mensen die in Hoek van Holland willen wonen.** De algehele consensus bij zowel bewoners als ondernemers is dat er meer woningen gebouwd moeten worden, zolang deze beter verdeeld worden onder de Hoekenezen. Beide groepen geven aan dat ze willen dat er minder sociale huurwoningen naar Rotterdammers gaan. In plaats daarvan moeten er meer woningen beschikbaar komen voor enerzijds de lokale bevolking en anderzijds mensen met meer financiële draagkracht. *"Selectie voor nieuwe bewoners, Hoekenezen voorrang op woningen"* (ID62, bewoner, 32)
  - Op dit moment zijn de woningen te duur voor jongeren, zij staan niet lang genoeg ingeschreven bij de woningbouwvereniging om in aanmerking te komen voor een sociale huurwoning in Hoek van Holland. Bewoners geven aan dat er een betere verdeling van woningen naar jongeren moet komen, zodat de jongeren in Hoek van Holland kunnen blijven en het dorp een actievare bevolking krijgt. Jongeren kunnen op deze manier dichtbij familie blijven wonen in hun geboorteplaats. Jongeren worden gezien als degenen die nieuwe initiatieven zullen opzetten en reuring brengen, hetgeen op het moment gemist wordt in Hoek van Holland.
  - Bij uitbreiding van het dorp naar 15.000 mensen wordt het voor ondernemers **aantrekkelijker en levensvatbaarder om in Hoek van Holland te ondernemen**. Ondernemers en bewoners geven aan dat het lastig is om nieuwe initiatieven op de zetten of ondernemingen uit te breiden door het lage inwonersaantal en het relatief hoge percentage aan sociale huur in Hoek van Holland. Op dit moment concurreren ondernemingen elkaar er snel uit. Uitbreiding van het dorp met voornamelijk beter bededen zal voordelig werken voor het ondernemerschap in Hoek van Holland. *"Hoek van Holland aantrekkelijker maken voor jongere gezinnen, eigen jeugd eerst"* (ID39, bewoner, 59)

Opinie: 'Gezondheidsproblemen door de industrie'

In meerdere gesprekken werd de luchtvervuiling en stofoverlast van de industrie aangekaart als een substantieel probleem in Hoek van Holland.

"Als je een leuk badplaatsje wil krijg je stof er gratis bij. Dat merk je straks ook wel in de hotels" (ID40, bewoner, 60).

Bewoners geven aan dat er in Hoek van Holland meer kankergevallen zijn dan in de rest van Nederland. Ze vinden dat er weinig transparantie is over wat er gebeurt "aan de overkant"; de benaming van de Hoekenezen voor de industrie. Volgens het landelijk beleid mag er in de omgeving een bepaalde hoeveelheid stof afkomstig zijn van de industrie, bewoners geven aan mee te doen aan de stofmetingen. Echter heerst bij de bewoners de frustratie dat er geen transparantie is vanuit de overheid over hoe schadelijk de stof is. Men heeft het gevoel dat er niets met hun zorgen wordt gedaan.

Opinie: 'Bestemmingsplan en Tuinbouw'

Rondom het dorp Hoek van Holland is een groot gebied bestemd voor de tuinbouw. Door ondernemers in de tuinbouw wordt aangegeven dat het bestemmingsplan van de tuinbouw niet wordt gehandhaafd. Dit leidt ertoe dat er percelen die geschikt zijn voor de tuinbouw, gebruikt worden voor andere bestemmingen zoals

particulieren die werkwoningen betrekken en paarden houden. Doordat stukken grond momenteel andere functies vervullen ontstaat er versnippering van de percelen. Gezien de hoeveelheid benodigde ruimte voor de tuinbouw, is het niet eenvoudig om te terug te keren naar het oorspronkelijke bestemmingsplan.

Toekomstvisie:

- **Kiezen tussen tuinbouw of particuliere woningen.** Op dit moment is er veel onduidelijkheid en verwarring rondom het beleid voor de tuinbouw, waarbij er een wens is voor meer particuliere woningen, maar tegelijk ook voor het behoud van de tuinbouw in Hoek van Holland. Ondernemers stellen voor te kiezen tussen meer woningen op de plekken die voorheen voor de tuinbouwerij bestemd waren, of betere ondersteuning/handhaving van de tuinbouwerij.
“Je doet woningbouw of tuinbouw. Hoe ga je het tuinbouwbestemmingsplan uitvoeren als er al woonwijken en mensen met hun paardenweitje tussen staan. De NTO ziet in het Westland tuinderij kleiner worden en ze willen dat tegenhouden.” (ID108, ondernemer)

Opinie: ‘Nieuwe Waterweg, schepen en de haven’

De nieuwe waterweg, schepen en de haven zijn een mooi zicht, zowel voor Hoekenezen als bezoekers. Het is een uniek stuk Nederland. De Stena Line zorgt voor veel werkgelegenheid.

Toekomstvisie:

- **Een centrum bouwen bij de haven:** Bewoners geven aan dat het leuk zou zijn om een gezellig ‘centrum’ te hebben bij de haven met winkels en horeca.

Capita selecta

Recreatieoord

Een deel van de bewoners ziet het recreatieoord als een deel van Hoek van Holland waar ze mee zijn opgegroeid. Voor een ander deel van de bewoners is het oord meer een “dorp in een dorp”. De **verbinding tussen het dorp en het recreatieoord is door de jaren heen verminderd**, doordat zowel het dorp als het recreatieoord weinig activiteiten en vermaak hebben. Vroeger was er bijvoorbeeld de avondvierdaagse met bijbehorende feesten op het recreatieoord, waarbij de Hoekenezen en de bewoners van Hoek van Holland samen kwamen.

De meerderheid van de bewoners en ondernemers is **voor het behoud van het recreatieoord met de huidige bewoners**. Ze zijn **tegen het verkopen van het oord aan een commerciële partij**. Men is bang dat er gastarbeiders komen te wonen en de criminaliteit omhooggaat. Op dit moment zijn de mensen op het oord **een belangrijke inkomstenbron** voor strand en dorpsondernemers, aangezien deze mensen al tientallen jaren en meerdere generaties klant zijn bij de ondernemers. Het gevoel speelt dat **Rotterdam plannen heeft voor het oord heeft, die niet voordelig zijn** voor de lokale bevolking van Hoek van Holland. De lokale bevolking heeft in dit geval meer baat bij het behouden van het oord en diens huidige bewoners. Hoekenezen zijn van mening dat het type mens dat nu op het oord recreëert, beter bij het dorp past en meer verbinding met Hoek van Holland heeft dan het soort toeristen dat aangetrokken wordt wanneer er luxere vakantiehuizen gebouwd worden. Ondernemers geven aan dat het voor hen gunstig is als er luxere accommodaties komen, echter zijn de ondernemers unaniem voor behoud van het huidige recreatieoord. Ondernemers willen dat er op een andere plek meer vakantiehuizen gebouwd worden.

Aan de andere kant, vinden sommigen het **niet de taak van de gemeente om het oord te exploiteren**. Bewoners vragen zich af of het onderhoud door de gemeente efficiënter en goedkoper kan, bijvoorbeeld door het **uit te besteden aan bewoners van het dorp**.

De bewoners vinden dat er een aantal verbeteringen nodig zijn met betrekking tot het recreatieoord.

“Behoud het recreatieoord, het mag wel moderniseren” (ID10, bewoner, 40)

- **Graag zien bewoners dat het parkeerbeleid op het oord wordt verbeterd**, zodat de recreanten in het openingsseizoen niet allemaal in het dorp parkeren. Hierdoor ontstaat een tekort aan parkeerplekken voor bewoners in de wijken rondom het recreatieoord.
- Het recreatieoord moet worden **opgeknapt**. Er zijn verbeteringen nodig aan de brandveiligheid, het achterstallig onderhoud aan de huizen en het groen.
- Het is lastig om nieuw initiatieven en ondernemingen op te zetten op het recreatieoord vanwege **vergunningen**, zoals een fietsenmaker. Dat moet vergemakkelijkt worden, zodat de recreanten genoeg faciliteiten hebben om te recreëren en er betere integratie ontstaat tussen het dorp en het oord. Op die manier kunnen bewoners van het dorp de kans krijgen om te ondernemen op het oord.

Metro

De meningen en gevoelens over de nieuwe metro zijn verdeeld onder de deelnemers. Sommigen vinden de **frequentere en snellere verbinding naar Rotterdam** fijn. Vooral vanwege familiebezoek, om te winkelen en voor woon- werkverkeer. Aan de andere kant werkt de metro **beperkend op de rest van het OV** in Hoek van Holland. Sinds de aanleg van de metrolijn, zijn andere ov-voorzieningen verdwenen. Hoewel de verbinding van Hoek van Holland met Rotterdam verbetert is, is het OV aanbod binnen het dorp verdwenen. De buslijn die een rondje door de wijken maakte, waar Hoekenezen zelf meer gebruik van maakte, rijdt niet meer. Tot slot vinden sommige deelnemers de metro **te duur**.

“Geen openbaar vervoer door het dorp. Metro & bus zijn voor veel bewoners ver weg” (ID34, bewoner, 67)

Hoekenezen denken dat in de **winter nauwelijks gebruik** van de metro zal worden gemaakt. De bewoners geven aan zelf geen gebruik te maken van de metro om van het dorp naar het strand te gaan, terwijl mensen van buiten de stad geen reden hebben om naar het strand te komen met slecht weer. *“Dat wordt het duurste stukje metro van Nederland” (ID39, bewoner, 59)*

Bewoners zijn bang dat **de laagdrempeligheid van de metro onruststokers brengt vanuit Rotterdam** naar het dorp en het strand. Zij denken dat vooral verveelde jongeren er gebruik van gaan maken. Aan de andere kant **kan het ook de problemen in het dorp verminderen** omdat mensen niet meer dronken van het strand naar metrostation Hoek van Holland Haven lopen na een dagje strand. De verwachte drukte, onrust en vervuiling blijft zo beperkt tot het strand.

- Overlast door de toestroom aan mensen met de metro zou verminderd kunnen worden **door gesloten OV-poortjes neer te zetten bij de metro, veel licht te creëren en voor meer BOAs en politie te zorgen. Eindtijden** voor het strand zouden kunnen helpen om nachtbrakers te voorkomen.

De metro creëert een grotere toestroom aan mensen naar het strand, vooral op zonnige dagen. Er zijn **niet genoeg voorzieningen bij het strand om die mensenstroom op te vangen**.

- Om het vergrootte aantal mensen dat met de metro op het strand komt op te vangen en in goede banen te leiden, zijn **meer handhaving, prullenbakken en douche- en wc-faciliteiten nodig**.
- Bewoners geven aan dat **faciliteiten als een speelhal en kinderopvang** fijn zouden zijn om de stroom mensen op te vangen. Hier staat tegenover dat er niet te veel gebouwd kan worden, rekening houdend met de balans tussen natuurbewoud en bebouwing.

Economisch gezien verwachten de ondernemers niet dat de komst van de metro aan het strand gunstig is. Strand ondernemers verwachten dat voornamelijk jongeren en financieel minder draagkrachtigen gebruik van de metro zullen maken. Zij verwachten dat bijvoorbeeld gezinnen met de auto zullen blijven komen. De doelgroep die gebruik gaat maken van de metro, gaat naar verwachting van de ondernemers weinig tot geen gebruik maken van de strandondernemingen. Vanwege het doortrekken van de metrolijn tot op het strand, zullen toeristen niet naar het dorp gaan. Ondernemers in het dorp verwachten weinig profijt van het extra stuk metro zullen hebben doordat er geen verbinding is van het strand met het dorp. Ondernemers geven aan dat met de komst van de metro, **in Rotterdam werkende mensen naar Hoek van Holland verhuizen voor het groen**. Dankzij een goede connectie van Hoek van Holland naar de stad is het forenzen naar Rotterdam gemakkelijker geworden.

De metro verdeelt het dorp in tweeën, dit leidt tot de verwachting dat de metro voor **overlast** zal zorgen. De wegen die de nieuwe metrolijn doorkruist zullen regelmatig gesloten zijn door slagbomen, hetgeen nadelig is voor een goede doorstroming van het verkeer. Daarnaast verwachtingen omwonenden geluidsoverlast van zowel de metro zelf als de waarschuwingssignalen bij de spoorwegovergangen. Bewoners trekken eveneens de **veiligheid** van de nieuwe metro in twijfel. Bewoners verwachten dat de nieuwe spoorwegovergangen gaan leiden tot verkeersongelukken. Tot slot vragen bewoners zich af of een metro in de duinen veilig zal zijn en of deze regelmatig dienstregeling kan rijden in verband met stuifzand dat op het spoor terechtkomt.

Recreatiewoningen

De meningen over de huidige en mogelijk toekomstige recreatiewoningen aan het strand zijn verdeeld. De meeste bewoners hebben liever niet dat dergelijk recreatiewoningen worden gebouwd, maar zien aan de andere kant wel **het inkomstenvoordeel voor het dorp**. Voor ondernemers aan het strand is **meer verblijfstoerisme een must**.

Veel mensen opperden dat **de bouw van recreatiewoningen aan het strand ervoor zorgt dat uniek duingebied verloren gaat**. Natuur in het algemeen en het unieke duingebied in het bijzonder, zijn juist de redenen voor bezoekers om naar Hoek van Holland komen. Op dit moment vinden de bewoners de recreatiewoningen die reeds zijn gebouwd **lelijk**. Als het gaat om de locatie van de recreatiewoningen, hebben de meesten deze liever niet op de huidige aangewezen plek. Bewoners zien liever dat het bijvoorbeeld naar de oostkant of achter de Krimsloot verplaatst wordt. Om tegemoet te komen aan het verdwijnen van natuurgebied, kan bijvoorbeeld gekeken worden naar het integreren van de huisjes in het landschap en het opknappen van ander duingebied. Hiermee blijft natuurgebied behouden voor recreatie voor de Hoekse bevolking. *“Landal mag compleet weg en alle toekomstige plannen om natuur weg te halen”* (ID24, bewoner, 18)

Een ander probleem is dat door de bouw van de recreatiewoningen er **een tekort aan parkeerplaatsen bij het strand ontstaat**. Parkeerplekken die vroeger voor bezoekers en bewoners waren worden nu gereserveerd voor de mensen die de recreatiewoningen bezoeken. Op dit moment raken strandtenten

klanten kwijt doordat mensen verder moeten lopen. Daarnaast is het strand voor oudere moeilijker bereikbaar voor oudere mensen en mindervaliden.

- Dit zou kunnen worden opgelost door bijvoorbeeld een **ondergrondse parkeerplaats** op de plek van de huidige parkeerplaats aan het strand bouwen.

Het komt er hier wederom op neer dat de bewoners van Hoek van Holland op zich niet tegen het bebouwen en ontwikkelen van Hoek van Holland zijn. Echter willen de bewoners zien dat de verdiensten die komen vanuit de toeristische ontwikkeling van hun dorp ook deels ten goede komen aan de ontwikkeling van het dorp. Daarnaast willen ze inspraak inzage de ontwikkelingen, zoals bij het bouwen van meer toeristenaccommodaties. Momenteel profiteren voornamelijk de beheerders van de recreatiewoningen en de strandondernemers van de komst van dit type recreatiewoningen. Bewoners zijn van mening dat ze er met name op achteruitgaan, de ontwikkeling van het toerisme draagt niet bij aan het dorpse karakter, natuurbehoud of economische ontwikkeling van het dorp. *“Toerisme is prima, maar zorg dat de Hoekse ondernemers profiteren” (ID41, bewoner, 47)*

Het dorp

Bewoners behouden graag het **kleinschalige karakter van het dorp**, terwijl ondernemers meer neigen naar uitbreiding ervan. Indien het dorp wordt uitgebreid, willen bewoners **meer inspraak** over wat er wordt ontwikkeld en willen ze **meer ontwikkelingen zien die zijn gericht op Hoekenezen**. Bewoners willen een **meer autonoom dorp** met eigen politiebureau, wijkagenten en ambulancedienst. Ondanks dat de meeste bewoners liever geen uitbreiding van het dorp zien, begrijpen ze dat deze facilitaire diensten enkel mogelijk zijn als het inwonersaantal omhooggaat.

Bewoners missen **een goede busverbinding en OV**. Op het moment zijn er slechte verbindingen voor de mensen uit het dorp doordat de bus niet meer rijdt en het metrostation buiten het dorp ligt. Deelnemers zien graag dat bus 35 terugkomt en dat de Fast Ferry een ruimere dienstregeling krijgt. Sommige bewoners gaven aan later te beginnen en tot later te werken, waardoor ze met de huidige uren van de Fast Ferry er nauwelijks gebruik van konden maken. Vooral voor de wat oudere bevolking is het gunstig om een goede busverbinding te hebben. Bewoners van verschillende leeftijden geven aan dat ze graag meer ov-mogelijkheden hebben zodat plekken waar men zich onveilig voelt vermeden kunnen worden.

Op dit moment is het dorpscentrum volgens de bewoners niet aantrekkelijk om boodschappen te doen of om horeca te bezoeken. Om het aantrekkelijker te maken voor passanten en bewoners zijn ontwikkelingen en investeringen nodig. *“Een bruisend centrum met voor alle leeftijden aanbod” (ID28, bewoner, 32)*

- **Er is behoefte aan uitgebreider en gevarieerder winkelaanbod.** Enerzijds vinden bewoners dat er te weinig winkel variëteit is, echter willen ze liever niet dat het winkelaanbod te veel wordt uitgebreid. Een te breed scala aan winkels past niet in het kneuterige dorpsbeeld wat men graag ziet. Veel Hoekenezen doen hun boodschappen liever buiten Hoek van Holland omdat ze de Hoekse eenrichting winkelstraat lastig vinden, de sfeer matig vinden, er geringe parkeermogelijkheden zijn in het dorpscentrum en omdat ze het centrum in andere dorpen gezelliger vinden. Hoekenezen zouden graag meer speciaalzaken zien en minder grote winkelketens. *“Winkelaanbod verbeteren (meer diversiteit)” (ID37, bewoner, 57)*
- **Bewoners willen graag een gezellig plein met boetiekjes en restaurants.** Hoekenezen vinden het Brinkplein op dit moment weinig aantrekkelijk om tijd door te brengen, ze zouden graag meer horeca en evenementen op het plein willen organiseren. De bewoners vinden dat het omliggende winkelgebied, zoals de Prins Hendrikstraat, gezelliger kan worden gemaakt. Bewoners gaven aan dat er eerder al voorstellen zijn gedaan om het centrum op te knappen, maar dat de beleidsvoerders in Rotterdam niet achter deze plannen stonden. Sommigen geven aan te twifelen of er op dit moment plek is voor nieuwe horeca en winkels vanwege de grote supermarkt en winkelketens die op het plein zitten. Veel mensen zouden deze ketens liever buiten het dorpscentrum willen zien. Tenslotte werd aangegeven dat bij uitbreiding van het horeca aanbod op het plein er rekening moet worden gehouden met de seniorenflat, die vaak overlast ondervindt van activiteiten op het plein. Bewoners stellen voor om te denken aan het verplaatsen van de bewoners van de flat. *“In goed overleg met alle betrokken partijen Hoek van Holland weer ouderwets gezellig maken” (ID39, bewoner, 59)*
- Bewoners missen **een nachtwinkel en de kofferbakverkoop**.

Er moet een beter parkeerbeleid komen in het dorp en bij het strand. Het is momenteel te druk in het dorp en het is moeilijk om te parkeren, dat zit bijvoorbeeld boodschappen in het dorp doen in de weg. Bij het strand zijn veel parkeerplekken gereserveerd voor bewoners van de recreatiewoningen en personeel van de strandtenten.

- Er wordt geopperd te denken aan tijdelijk parkeren in de stad, autovrije zones en het verschaffen en behouden van parkeerplaatsen aan het strand.

Er is verdeeldheid onder de lokale bevolking of Hoek van Holland zich goed kan verlenen voor een vierseizoenenbadplaats. Sommige bewoners vinden Hoek van Holland te klein is voor vierseizoenentoerisme en zijn bang dat de komst van een vierseizoenenbadplaats ten koste gaat van hun eigen betaalbare faciliteiten. Bij de ontwikkeling richting het vierseizoenen toerisme is **het behoud van betaalbare faciliteiten voor dorpsinwoners, zoals het Hoekse badje**, een must.

Een aantal bewoners en ondernemers opperden punten waarop kan worden ingezet om ook in het laagseizoen toerisme in Hoek van Holland te kunnen bewerkstelligen:

- Voor een vierseizoenenbadplaats zouden er **activiteiten en faciliteiten** beschikbaar moeten zijn die geschikt zijn voor de winter, zoals bijvoorbeeld een overdekt zwemparadijs, speelhal en bioscoop.
- Er zijn **meer locaties nodig om de toeristen te herbergen**, meer voorzieningen en **meer plekken voor campers**.

Als het gaat om het woningbeleid, willen zowel bewoners als ondernemers vooral dat er **minder gezinnen vanuit Rotterdamse achterstandswijken worden geplaatst in Hoek van Holland en meer woningen naar Hoekenezen gaan voor een betaalbare prijs**. Woningen die momenteel gebouwd worden, zijn te duur voor de gemiddelde Hoekenees of starter, zoals bijvoorbeeld de appartementen aan de Langeweg. Er wordt gesproken over de beperkingen tot nieuwbouw, door onder andere Natura2000-gebieden. Ondernemers geven aan toeristen met meer financiële draagkracht te willen trekken naar Hoek van Holland, dit zorgt namelijk voor meer inkomsten. Het woningbeleid in Hoek van Holland is een belangrijk punt waar deelnemers vinden dat het de inspraak van bewoners en ondernemers niet strookt met de wensen vanuit Rotterdam.

- “Achter de Krimslot” wordt meermaals benoemd als goede positie om te bouwen. Echter, omdat mensen die hier zouden komen te wonen dan verder van het dorpscentrum zitten, zouden deze mensen hun boodschappen hoogstwaarschijnlijk gaan doen in andere dorpen zoals 's Gravenzande en Naaldwijk. In dat geval lopen de ondernemers in het dorp inkomsten mis.
- De bouw van 55-plus woningen is prima. Bewoners zien graag als voorwaarde dat de oude woningen van 55-plussers die verhuizen, naar de jongeren uit Hoek van Holland gaan.
- Een aantal bewoners kwamen met het idee om de instroom van gezinnen in de sociale huur beter te verdelen over de wijken. Op die manier kan ervoor gezorgd worden dat er geen specifieke ‘gettowijken’ ontstaan. De tegenhanger hiervan is echter dat het straatbeeld onmiddellijk verandert na de komst van 1 of 2 huishoudens uit de sociale huursector.
- Bewoners hopen dat met het verminderen van het aantal beschikbare sociale huurwoningen, er ook meer sociale controle en saamhorigheid ontstaat.
- De meeste deelnemers willen dat er maximaal 3 verdiepingen hoog wordt gebouwd, anders gaat het ten kosten van de zon voor de omliggende laagbouw.

Op het moment verpaupert het dorp door achterstallig onderhoud; er is behoefte aan flinke opknapbeurten. Dit betekent beter onderhoud van de openbare ruimte met behoud van de authenticiteit van het dorp. Hoek van Holland heeft unieke karakteristieken en een rijk cultuurhistorisch verleden. Bepaalde monumentale en historische gebouwen, zoals de vuurtoren, het oude station en het fort, worden als publiekstrekkingen benoemd. Deze gebouwen moeten worden belicht en opgeknapt, in plaats van bijvoorbeeld monumentale panden te vervangen met iets nieuws. Daarnaast wordt de mogelijkheid genoemd om de monumentale panden een andere functie te geven, zoals bijvoorbeeld met de Torpedoloods is gedaan. Een voorbeeld van hoe de bewoners het niet willen zien is het stadhuis, een voorheen functioneel gebouw wat in de ogen van de inwoners is afgegleden tot een anti-kraakpand.

De verwachting is dat het dorp meer op een stad gaat lijken dan dat het een dorp blijft. De meningen zijn erover verdeeld of deze transitie positief is. Een deel van de bewoners is neutraal, staat open voor verandering en uitbreiding zolang alles in goed overleg gaat met de bewoners van Hoek van Holland. Een ander deel vindt het belangrijk dat Hoek van Holland het dorpsgevoel behoudt. Ondernemers zijn voor behoud van authenticiteit in combinatie van een flinke uitbreiding in inwonerstal en accommodatie mogelijkheden voor toeristen.

Wens voor de toekomst

De bewoners willen het dorpse karakter van Hoek van Holland behouden en verder ontwikkelen. Veel wensen gaan over het behouden van een gezellig, kleinschalig en kneuterig dorp.

Zowel bewoners als ondernemers willen meer inspraak hebben in de beslissingen over Hoek van Holland die hun leven dan wel onderneming beïnvloeden. De deelnemers vinden het belangrijk dat hun stem gehoord wordt en dat zij invloed hebben op wat er met hun dorp gebeurt.

Een andere veelgehoorde wens betreft het woonaanbod en de woonhuisverdeling. Jongeren en starters willen in Hoek van Holland hun toekomst opbouwen. Om dit te kunnen verwezenlijken wensen ze voldoende woningaanbod voor jongeren en starters en voorrang voor Hoekenezen op huizen in Hoek van Holland.

“Veilig en mooi dorp met zeggenschap” (ID37, bewoner, 57)

“Een leuk en leefbaar dorp voor en door de Hoekenezen” (ID12, bewoner, 56)

“Betere communicatie met Rotterdam; gehoord worden/luisteren naar de bewoners voor de ontwikkeling van ons dorp” (ID32, bewoner, 50)

“Ik wens dat ik nog heel lang gezellig onderneemster kan blijven in ons dorp met vele andere positieven om mij heen” (ID109, ondernemer)

“Een bruisend paradijs voor starters” (ID105, ondernemer)

Appendix

Discussiegids Participatie Onderzoek Hoek van Holland

Dit document dient enkel als leidraad voor de discussie

Module	Onderwerp
	Introductie
I	Kernwaarden van Hoek van Holland / Uitgangssituatie
II	Visie voor Hoek van Holland / Toekomst
III	Meningen conceptinvullingen / Capita Selecta
	Afsluiting – wens voor de toekomst

Doel van de discussie

Inzichten krijgen en begrijpen wat bewoners en ondernemers van Hoek van Holland nu en in de toekomst willen met betrekking tot het ontwikkelen van Hoek van Holland tot woon-, werk-, en leefgemeenschap.

Het onderzoek bestaat uit vier delen:

1. Introductie
2. Huidige situatie
3. De toekomst
4. Uw reactie op een aantal ideeën

Uitgangspunten van de discussie

- Het gesprek zal worden opgenomen (audio), zodat ik niet hoeft mee te schrijven en ik het gesprek achteraf nog kan beluisteren en uitwerken;
- Door mee te werken aan dit interview stemt u ermee in om alles wat er tijdens het interview wordt besproken, als vertrouwelijk te beschouwen en dit niet met derden te delen;
- Het marktonderzoek heeft niet als doel om u of uw gedrag te beïnvloeden, we zijn enkel en alleen geïnteresseerd in uw mening, wat u heeft meegemaakt en wat uw ervaringen zijn. U zult naar aanleiding van dit onderzoek ook niet worden benaderd voor verkoop en/of promotie;
- U heeft het recht om vragen niet te beantwoorden of om te stoppen met deelname aan het onderzoek, zonder opgaaf van reden;
- Alles kan gezegd worden en blijft binnenskamers. Wat u zegt is nooit fout, anderen kunnen het er niet mee eens zijn, maar het gaat erom dat u duidelijk maakt *wat* u zou willen, *waarom* en *hoe* dat eventueel gerealiseerd kan worden, **ZONDER** beperkingen.
- Voel u vooral vrij om te zeggen wat u wel en niet wilt.
- Even wat regels: laat de ander uitspreken, steek u hand op als u wilt reageren, houdt afstand.
- Het groepsgebesprek duurt 90 minuten, met eventuele uitloop tot maximaal 120 minuten

Dit document dient slechts als richtlijn tijdens de discussie gedurende de onderzoek sessie. Kwaliteit staat voorop bij het marktonderzoek dat SKIM verricht; moderators mogen afwijken van de volgorde van de vragen in deze discussiegids, of de volgorde veranderen, als dat nodig is om beter inzicht te krijgen in het onderwerp. Alle tijdsindicaties zijn schattingen en sommige technieken worden mogelijk niet gebruikt als de moderator vindt dat deze niet gepast zijn.

Introductie

10 min

Doelstellingen

- Kennismaken met de deelnemers en deelnemers op hun gemak stellen
- Uitleggen doel en uitgangspunten van de bijeenkomst

Moderator: zorg voor naambordjes en dat de invulvellen op tafel liggen.

1. Geslacht/Leeftijd
2. Hoe lang bent u woonachtig in Hoek van Holland?
3. Wat is uw hoogste behaalde opleidingsniveau?
4. Welke van het volgende beschrijft uw huidige werksituatie het beste?
5. In welke gemeente werkt u?
6. Wat is uw huidige huisvestingssituatie?
7. (voor ondernemers) Wat voor bedrijf heeft u?
8. (voor ondernemers) Bent u eigenaar of franchisenemer?

Moderator: zodra iedereen is gearriveerd en de vragen zijn ingevuld, begin met korte introductie. Stel uzelf voor en herhaal de uitgangspunten van de discussie, ga vervolgens de groep rond.

1. Nu wil ik u eerst vragen of u zichzelf kort kunt introduceren.

- a. Voornaam (geen achternaam i.v.m. privacywetgeving)
- b. Dagelijks leven? (Denk aan studeren, werken, gepensioneerd, vrijwilligerswerk, hobby's)
  - Hoe is dit veranderd door de COVID-19 situatie?
- c. Wat is uw woonsituatie? (alleenstaand / samenwonend / getrouwd / gescheiden / weduwe/weduwenaar / kinderen)
- d. [Indien kinderen] Kunt u wat meer vertellen over uw kinderen? (Welke leeftijd(en), wonen ze nog thuis?)
- e. Waar woont u momenteel in Hoek van Holland?
  - [Indien niet geboren] Waarom heeft u gekozen voor deze woonplaats?
  - [Indien al langer woonachtig in HvH] Waarom bent u nooit weggegaan? Heeft u overwogen om te verhuizen naar elders?

Kernwaarden Hoek van Holland

20 min

Doelstellingen

- Achterhalen spontane associaties met Hoek van Holland acht
- Achterhalen wat op dit moment uniek is aan Hoek van Holland

Moderator zeg: Voordat we beginnen met de groepsdiscussie, zou ik eerst willen vragen of ieder voor zich kan werken. Hiervoor heb ik een aantal formulieren op uw tafel gelegd. In dit eerste deel van de discussie heb ik twee vragen en ik zou willen vragen of u uw antwoorden wilt opschrijven en niet met elkaar wilt praten, dat doen we zo direct.

1. Als ik zeg: Hoek van Holland, wat komt er dan in u op?

Moderator: Laat deelnemers de antwoorden eerst individueel opschrijven, zorg ervoor dat er niet onderling wordt gepraat.

Moderator zeg: Het is een hele moeilijke vraag misschien, dus ik ga helpen: met wat subvragen:

- Wat maakt Hoek van Holland als woon-, werk- en leefomgeving uniek, wat (zijn de kernwaarden die) moet(en) behouden worden? Wat is positief voor u / wat moet blijven?
- Stel er wordt een introductiefilm gemaakt over Hoek van Holland, welke beelden komen er dan zeker in!

Moderator: Mogelijke hulpvragen, terwijl mensen hun reacties opschrijven:

Waarom woont u (nog) hier (al zo lang)?

Wat houdt u hier?

Als u op vakantie bent in het buitenland en u rijdt terug, waar verlangt u dan naar?

Welke gebeurtenissen of activiteiten zijn u bijgebleven?

Welke beelden komen bij u op?

Moderator: Ga de groep rond en zorg ervoor dat alle **spontaan** genoemde, individueel opgeschreven associaties en unieke punten aan bod komen. Controleer vervolgens met de ingebrachte associaties of unieke punten en vul aan waar nodig.

Vraag per thema:

- Waarom hebt u dit genoemd?
- Waarom is dit zo kenmerkend voor Hoek van Holland?
- Hoe belangrijk / relevant is dit kenmerk (voor u)?
  - Waarom is het belangrijk?
  - Voor wie is het belangrijk? Voor uzelf? Voor anderen?
- Wie heeft dit nog meer genoemd? **Moderator:** *verkrijg beeld aantal andere deelnemers*
  - Wie herkent zich in de motivatie?
  - Wie heeft een andere motivatie? Welke? Waarom? Waar komt dit vandaan?
  - Wie herkent zich hier niet in? Waarom niet?

2. Wat is Hoek van Holland, behalve uw woonplaats?

3. Wat is er niet goed aan Hoek van Holland?

Moderator: *is er bekendheid onder de deelnemers van de optredende verpaupering?*

4. Is Hoek van Holland meer dan een badplaats?

- Waarom wel? Of waarom niet?

5. Welke boodschappen doet u in Hoek van Holland?

- Als u geen boodschappen doet in Hoek van Holland, waar gaat u dan naartoe?
  - Waarom deze plaats/gemeente?
- Gaat u naar de markt in Hoek van Holland?

- i. Waarom wel/niet?
- ii. Gaat u ergens anders naar de markt?

6. Hoek van Holland is het groenste deel van Rotterdam. Wat vindt u hiervan?

- a. Waardeert u dit? Of heeft dit geen bijzondere betekenis?

7. Wat weet u van de huidige recreatievoorzieningen in Hoek van Holland?

Moderator: *Weten deelnemers dat Hoek van Holland 8 musea heeft?*

Toekomst Hoek van Holland

20 min

Doelstellingen

- Achterhalen thema's die in de ogen van de deelnemers belangrijk zijn in / voor de toekomst van Hoek van Holland als woon-, werk- en leefomgeving

Moderator zeg: Het tweede deel geven we op dezelfde manier vorm als het eerste deel. Ook hier zou ik eerst willen vragen of ieder voor zich kan werken. Dit keer heb ik één vraag: ik zou willen vragen of u uw antwoorden wilt opschrijven en niet met elkaar wilt praten, net zoals de vorige keer.

1. Hoe ziet u de toekomst voor Hoek van Holland als woon-, werk- en leefomgeving? Wat vindt u belangrijk?

Moderator: Laat deelnemers de antwoorden eerst individueel opschrijven, zorg ervoor dat er niet onderling wordt gepraat.

Moderator: Mogelijke hulpvragen, terwijl mensen hun reacties opschrijven:

Wat houdt u langer in Hoek van Holland?

Waar maakt u zich zorgen over en waar wilt u een oplossing voor?

Wat is voor U belangrijk? Wat is voor kinderen belangrijk?

Denk na over thema's binnen wonen, werken en leven.

Moderator: Ga de groep rond en zorg ervoor dat alle **spontaan** genoemde, individueel opgeschreven ideeën aan bod komen. Controleer vervolgens met de ingebrachte ideeën en vul aan waar nodig.

Vraag per thema:

- Waarom hebt u dit genoemd?
- Waarom is dit zo kenmerkend voor Hoek van Holland?
- Hoe belangrijk / relevant is dit kenmerk (voor u)?
  - Waarom is het belangrijk?
  - Voor wie is het belangrijk? Voor uzelf? Voor anderen?
- Wie heeft dit nog meer genoemd? **Moderator:** *verkrijg beeld aantal andere deelnemers*
  - Wie herkent zich in de motivatie?
  - Wie heeft een andere motivatie? Welke? Waarom? Waar komt dit vandaan?
  - Wie herkent zich hier niet in? Waarom niet?

Moderator: *Zorg ervoor dat de drie hoofdthema's (wonen, leven en werken) aan bod komen.*

2. Hoe kijkt u naar de veiligheid in Hoek van Holland in de toekomst?

- Waarom?

Moderator: *Veiligheid gaat over - Veiligheid omgeving, voel je je veilig, voel je je waargenomen, durf je in de buitenruimte je ding te doen. Veiligheidsperceptie.*

3. Hoe kijkt u, als vaste bewoner, aan tegen mensen van buiten Hoek van Holland die zich hier vestigen?

- Denk hier aan de toestroom vanuit Rotterdam
- Denk hier aan buitenlandse werknemers

Moderator: *de woonhuisverdeling van Rotterdam geldt en daardoor is er meer toestroom vanuit Rotterdam en minder reservering voor Hoekenezen. Is dat een probleem?*

Buitenlandse werknemers die in Hoek van Holland en Westland werken komen o.a. uit Polen en Roemenië; moet er ruimte zijn om hen te huisvesten?

Informatie over woonhuisverdeling: De indicatiestelling van Rotterdam geldt: dus als er 5 woningen vrijkomen, dan gaan er 3 naar Rotterdammers (maar dat zijn dus vooral sociaal zwakkeren die indicatie hebben). Er

vinden tegenwoordig intakes plaats, zodat mensen weten wat hun te wachten staat.

4. Hoe kijkt u naar de woningbouw in Hoek van Holland?

- a. Wordt er voldoende gebouwd voor de *eigen* bevolking?
- b. In een aantal plannen wordt gedacht aan toevoegen van hoogbouw (vier of meer bouwlagen). Wat vindt u hiervan?
- c. **(Moderator: indien van toepassing)** Wat zou een goede plek voor deze hoogbouw/flats zijn?

5. Wat vindt u van de recreatieve bezoekers van buiten Hoek van Holland?

Moderator: *Laat deelnemers hier denken aan bijvoorbeeld: dagjesmensen, jongelui, vaste recreanten.*

6. Stelt u voor dat Hoek van Holland een toeristisch trekpleister wordt in de toekomst: Wat zijn voor u dan de belangrijkste toeristische voorzieningen?

Moderator zeg: *De recreatieve voorzieningen in Hoek van Holland zijn meer dan alleen strand en recreatieoord. Er zijn 8 musea, er is een zwembad.*

7. Hoe passen deze in uw lijst van belangrijkste voorzieningen?

- a. Zijn deze het belangrijkste?
- b. Moet er aan deze bestaande voorzieningen iets gedaan worden?

8. (Moderator: indien van toepassing) U noemde een paar voorzieningen die Hoek van Holland nog niet heeft, waarom moeten deze toegevoegd worden?

(Moderator: vragen voor ondernemers)

9. Hoe ziet u de economische ontwikkeling van Hoek van Holland?

- a. Welke bijdrage levert u of bent u bereid daaraan te leveren?

10. Hoe zou u kunnen investeren in de toekomst van Hoek van Holland?

- a. Door in uw eigen zaak te investeren?
- b. Door bijdrage aan een ondernemers fonds?

11. Zou u bereid zijn om zelf te investeren in de toekomst van Hoek van Holland?

12. Wat vindt u van de beoogde toeristische ontwikkeling van Hoek van Holland?

- a. In tot hoeverre heeft deze ontwikkeling een meerwaarde voor u?

Moderator: *Om de economie te stimuleren, wordt een BIZ opgericht. Veel winkelstraten in Rotterdam hebben een BIZ. Ze kunnen dus zelf bijdragen, lid worden van een BIZ, meewerken aan investeringen van Rotterdam. Misschien dat er een samenwerkingsverband kunnen worden aangegaan met ruimtes op het recreatieoord.*

Conceptinvullingen

40 min

Doelstellingen

- Inzicht krijgen in de meningen en reacties op de concepten

Meningen conceptinvullingen / Capita Selecta

Moderator zeg:

We zijn bijna aan het einde gekomen van vandaag en hebben een aantal ideeën die we met u willen delen. We horen graag wat u van deze ideeën vindt. De ideeën zijn nog in ontwikkeling en wij als marktonderzoeksbureau zijn niet betrokken geweest bij de totstandkoming van deze ideeën. We zijn alleen geïnteresseerd in uw mening en u kunt mij dan ook niet becomplimenteren of beledigen met uw opmerkingen. Nogmaals: er zijn geen goede of foute antwoorden.

Er wordt gewerkt aan een visie op de toekomst van Hoek van Holland. De gemeente heeft haar ideeën gebundeld in de TROP, de Toeristisch Recreatieve Ontwikkelings Plannen. De gebiedscommissie denkt ook na over de bestaande en nieuwe voorzieningen die voor de toekomst van Hoek van Holland belangrijk zijn. Daarbij gaat de gebiedscommissie uit van de ontwikkeling van Hoek van Holland als toeristische trekpleister en beperkt die dan niet tot de badplaats van de toekomst. We bespreken een aantal daarvan.

Concept 1: Commerciële verhuur van recreatiewoningen

Moderator zeg: *Voor een toeristische trekpleister is het belangrijk dat er niet alleen dagjesmensen komen, maar ook verblijfsrecreanten. Om verblijfsrecreanten te trekken kan gedacht worden aan commerciële verhuur van recreatiewoningen.*

1. Wat is uw eerste reactie hierop?
2. Hoe past dit in uw toekomstbeeld van Hoek van Holland?
3. Als een recreatiepark met 100 recreatiewoningen wordt gecreëerd waar zou die dan het beste kunnen worden gesitueerd?
  - a. Waarom deze locatie?
  - b. Wat vindt u van de Zuidwesthoek van Hoek van Holland?

Moderator: *Zuidwesthoek van Hoek van Holland is het stuk bij het atlantikwall museum richting de nieuwe waterweg. Dit niet actief noemen, maar respondent zelf dit gebied laten definiëren.*

Concept 2: Metrostation direct aan het strand

Moderator zeg: *Hoek van Holland krijgt een metrostation direct aan het strand.*

1. Wat is uw eerste reactie hierop?
2. Hoe past dit in uw toekomstbeeld van Hoek van Holland?
3. Wat is de toekomst van een dergelijke voorziening?
4. Is het van belang om rond het metrostation voorzieningen te ontwikkelen?
5. Wie verwacht u zal gebruik maken van deze nieuwe voorziening?
  - a. Hoe kijkt u naar deze ontwikkeling?
    - i. Voordelen
    - ii. Nadelen
  - b. Moeten er voorzieningen of maatregelen komen om deze toestroom in goede banen te leiden?
  - c. **(Moderator: als toepasselijk)** Als er veel jongeren komen, maakt het dan uit waar ze gaan recreëren?
    - i. Of moeten ze in een beperkt deel van Hoek van Holland hun vertier vinden?

Moderator: Naar verwachting zullen zeker jongeren en jongvolwassenen (16-28 jaar) uit Rotterdam gebruik maken van deze nieuwe metrolijn. Vanuit de stad rechtstreeks naar het strand.

Concept 3: Het dorp, het centrum

1. Hoek van Holland is een havendorp. Hoe kijkt u naar het havendorp in de toekomst?
2. Wat zijn dorpse elementen die zeker behouden moeten worden?
3. Welke ontwikkelingen moeten worden tegengehouden omdat deze niet passen bij het behoud van het dorpse centrum?
4. Welke voorzieningen mist Hoek van Holland die in de toekomst van belang zijn?
5. Is het wenselijk dat Hoekenezen en vaste recreanten hun inkopen (en dan niet alleen de dagelijkse levensbehoeften) doen in Hoek van Holland?
  - a. Wat is nodig om dat voor elkaar te krijgen?

Concept 4: Recreatieoord & Camping Hoek van Holland

Moderator zeg: Een korte toelichting op het recreatieoord (Recreatieoord & Camping Hoek van Holland). Het recreatieoord bestaat uit verschillende onderdelen:

- Huisjeskamp (de vaste recreanten met een huisje op het recreatieoord)
- Vaste campinggasten (veelal de stacaravans); dit is een afzonderlijk deel
- Campinggedeelte (kort verblijf)
- Camperplaatsen

1. Hoe denkt u over de toekomst van het recreatieoord?
  - a. Hoe past dit in uw toekomstbeeld van Hoek van Holland?
2. Wat zou moeten blijven met betrekking tot Recreatieoord & Camping Hoek van Holland?
3. Wat moet verbeteren met betrekking tot Recreatieoord & Camping Hoek van Holland?
4. Hoe is de relatie tussen de directe omwonenden en het recreatieoord?
  - a. Moet daar aandacht aan worden besteed?
  - b. Wat dan?
5. Hoe is de relatie tussen het dorp en het recreatieoord?
6. Wat zou moeten gedaan worden om het recreatieoord meer te verbinden met het dorp?
7. Ziet u het recreatieoord als een soort woonwijk van Hoek van Holland?
8. Beschouwd u de vaste recreanten meer als inwoners van Hoek van Holland dan als tijdelijke passanten?

Afsluiting

5 min

Doelstellingen

- Bedanken van respondent voor aanwezigheid
- In geval van gevoelig / emotioneel onderwerp, respondent met een positief gevoel weg laten gaan

Indien tijd over:

Laten we weer even teruggaan naar de trailer van de film over Hoek van Holland. Hoe ziet deze trailer eruit in de toekomst?

- a. Wat is er veranderd?
- b. Wat voor gevoel zou het publiek hierbij krijgen?

We zijn aan het einde gekomen van ons groepsgesprek.

Heeft u nog vragen of is er iets dat u nog aan ons gesprek wilt toevoegen dat nog niet ter sprake is gekomen?

Bedank en sluit af.